

טמונה בפרשה

עלון שבועי לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

ניסן תשפ"ג גיליון 715
נא לא לעיין בגליון בשעת התפילה

הגדה של פסח

'אחד מי יודע'

באיזה הקשר מופיעים המספרים הבאים בהגדה:

- 1 - אפילו פעם אחת, שלא אחד בלבד 0.5 - ויהי בחצי הלילה
- 1 - אלוקינו שבשמים ובארץ, חרון אפוא עברה, חד גדיא
- 2 - שני לוחות הברית, תרי זוזי, עברה לזעם, הלילה הזה שתי פעמים, ביד חזקה, ובזרע נטויה, ובמרא גדול, ובאתות, ובמפתים
- 3 - אבות, זעם צרה, פסח מצה ומרור, מצות
- 4 - אמהות, בנימ, כוסות, לשונות של גאולה, צרה ומשלחת מלאכי רעים
- 5 - חומשים, היתה של חמש מכות, משלחת מלאכי רעים
- 6 - סדרי משנה, 7 - ימי שבתא, 8 - ימי מילה
- 9 - ירחי לידה, 10 - דבריא, המכות
- 11 - כוכביא, 12 - שבטיא, 13 - מדיא
- 14 - סימני ליל הסדר
- 40 - צרכינו במדבר 40 שנה
- 50 - מחצת בעץ חמישים, מכות לקו על הים (לר' יוסי)
- 70 - הרי אני כבן 70 שנה, 70 נפש ירדו אבותינו למצרים
- 200 - מכות לקו על הים (לר' אליעזר)
- 250 - מכות לקו על הים (לר' עקיבא)
- 400 - ועבדום ועיינו אותם 400 שנה

שאלה לשולחן החג

"לפיכך אנהנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' למי שעשה לאבותינו ולנו את הנסים האלו וכו', ברוך אתה ד' אלוקינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו"

בתחילת הברכה אנו אומרים: 'למי שעשה לאבותינו ולנו' - מקדימים את ניסי אבותינו לניסים שלנו. ויש לבאר מפני מה, בחתימת הברכה אנו הופכים את הסדר ואומרים: אשר גאלנו וגאל את אבותינו, הלא אבותינו נגאלו לפנינו?

מטרת השאלה

הינה לעורר דיון סביב שולחן החג. ניתן לשלוח את תשובותיכם למערכת (בצרוף מקורות, אם ישנם) ובל"ג אכתוב מן התשובות בעוד כחודש.

פנינים

"אחד מי יודע"

מחברו של פיוט זה אינו ידוע, ומקורו שמצאווה גנוז בין כתלי בית המדרש בגרמיזא ויש אומרים בבית מדרשו של הרוקח, ותיקנו לאומרו בליל שימורים. והתקבל בכל תפוצות היהודים ברחבי העולם. כמה מהפירושים והרמזים הטמונים בפיוט זה: א. בסיום ההגדה עולה התמיהה מאליה: מפני מה זכינו לגאולה ולניסים גלויים אלו? ועל זה אנו משיבים שאמונתנו בבורא העולם היא שעמדה לנו וכן זכות שני לוחות הברית וכו'. ב. היה מנהג בעבר להקדים את תפילת ערבית של ליל הסדר מבעוד יום, כדי לאכול מיד את המצה משתחשך, ולכן תיקנו לומר 'אחד אלוקינו' כדי להזכיר לכולם שצרכים לשוב ולקרוא ק"ש של ערבית. (בשם ר' ורטהיימר) ג. משום שהפיוט חובר בצורה שמושכת את אוזן הילדים וקלה לזכירה, תיקנו לומר אותו בלילה שעניינו המרכזי הוא ה'הגדת לבנך'. (בשם ר' דינר) ד. צורת הפיוט שחוזרת על כל מה שנאמר כבר שנית בכל בית ובית, היא כדי ללמדנו שבשביל לעלות בעבודת השי"ת אי אפשר בבת אחת לקפוץ בדרגות. אלא ראשית יש לבסס את הקיים ורק לאחר מכן ניתן לעלות הלאה.

"והגדת לבנך ביום ההוא"

אחת ממצות ליל הסדר הוא סיפור נס יציאת מצרים: 'מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן' (רמב"ם מהל' חמץ ומצה פ"ז ה"א). ויש לבאר מדוע לא תיקנו לנו חכמים ברכה מיוחדת למצוה זו שנוכל לברך קודם תחילת סיפור הדברים? ויש לומר: א. יוצאים ידי חובה בברכת 'גאל ישראל' שאמרו בתפילת מעריב. (מאירי) ב. יוצאים ידי חובה בקידוש שאומרים 'זכר ליציאת מצרים'. (רבינו פרץ) ג. יוצאים ידי חובה בברכת 'אשר גאלנו' שבסוף מגיד. (שבלי הלקט) ד. אין מברכים על מצוה זו מפני שאין שיעור קבוע, וגם בדיבור אחד יוצא ידי חובתו אלא שכל המרבה הרי זה משובח. (הרשב"א) ה. משום שעיקר המצוה היא בלב ואין מברכים על מצוה שבלב. (המהר"ל) ו. יש שנהגו לכוון בברכת הלל שבבית הכנסת אף על סיפור יציאת מצרים. ז. משום שזו מצוה מובנת ושכלית לכן לא מברכים עליה. (רבינו בחיי) ח. מפני שנפטרים כבר בברכת התורה. שהרי אף העוסק בהלכות הפסח נחשב לו כסיפור יציאת מצרים. (הגיש"כ) ט. מאחר שכדי לקיים מצוות זכירה אנו נאלצים לשכוח וזה חסרון באדם לכן לא מברכים על כך. י. 'ברוך המקום ברוך הוא' - זו הברכה של סיפור, 'ברוך שומר הבטחתו' המלכות. (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א 'שאלה לשולחן החג' תשפ"א)

שבכל הלילות אנו מתענגים!

ניתן להשיג ב"מקרא" הוצאה לאור, ובטלפון:

052-7665775

חדש! ניתן להזמין חוברות של חומש בודד מתוך הספר כמזכרת מאירועים

ישנו ביקוש רב בבתי כנסת ברחבי הארץ לקבל את העלון לקהילתם. זו ההזדמנות שלכם לזכות בהפצת תורה! השתתפו באמצעות העברה לבנק לאומי (10) סניף 905 חשבון 5055271 ע"ש 'ביין'.

חידון א' ת'

התשובה לכל שאלה **מתחילה** באות המופיעה בתחילת השורה

- א. תנא שאמר: "הרי אני כבן שבעים שנה.."
- ב. מי דרש: "ימי חיך' - הימים, 'כל ימי חיך' - הלילות?"
- ג. היינו במצרים
- ד. מכה שנאמר עליה: "כבד מאד"
- ה. שני לוחות _____
- ו. מה העשו לנו המצרים במצרים?
- ז. בשניים כאלו נקנה גדי אחד
- ח. הבן המובחר
- ט. תנא שהיה בין המסובים בבני ברק
- י. שבכל הלילות אנו אוכלים שאר _____
- כ. השי"ת הולך את אברהם אבינו בארץ _____
- ל. כך מכשירים דברים הבאים באש
- מ. הלילה הזה כולו _____
- נ. "ואפילו... כולנו _____"
- ס. הקב"ה _____ צרכנו במדבר ארבעים שנה
- ע. אבא של תנא שהיה בין המסובים בבני ברק
- פ. אחד משלושת הדברים שהיבים לומר בליל הסדר
- צ. ממכות מצרים
- ק. מסימני הסדר
- ר. יצאנו ממצרים ב _____ גדול
- ש. חיה המוזכרת ב'חד גדיא'
- ת. אחד מארבעת הבנים

חידון א' ת' הפוך

התשובה לכל שאלה **מסתיימת** באות המופיעה בתחילת השורה

- א. אש בארמית
- ב. מעשרת המכות
- ג. " _____ עולמו בחד ובריותיו ברחמים"
- ד. המילה הראשונה באחד מהפיוטים שב'נרצה'
- ה. ה _____ על גבי הקערה היא כנגד קרבן _____
- ו. באלו מים נהוג ללוש את המצות?
- ז. " לאיש המודות נגלה _____ חזות לילה"
- ח. "ושאינו יודע לשאול, את _____ לו"
- ט. מלאך המוות הרג אותו (חד גדיא)
- י. לשון חמישית של גאולה
- ך. כך היה הלל עושה כשבית המקדש היה קיים
- ל. מסיבים לצד זה
- ם. מארבעת הבנים
- ן. מעשרת המכות, מאותן ללא ההתראות
- ס. מסימני הסדר
- ע. מארבעת הבנים
- ף. הוא לא עבר בארץ מצרים במכת בכורות
- ץ. שניים מסימני הסדר
- ק. שניים מסימני הקב"ה בפיוט 'אדיר הוא'
- ר. חמץ המשמש להחמצת עיסות
- ש. אחד מהסימנים שנתן רבי יהודה לעשרת המכות
- ת. שני מאכלים המונחים על קערת הסדר

ואלה שמות

"הבה נתחכמה לו"

מה היה שמו של מלך מצרים הראשון ששיעבד את היהודים (אין הכוונה ל'פרעה' כמובן)? ושל אשתו? (התשובות במדור התשובות)

מן המדרש

במידה שאדם מודד - מודדים לו, כשם שגאו המצרים להשליך הילדים ביאור, כך: "גאה גאה". רבי שילא אומר, "כל הילדים שהשליכו המצרים ליאור לא מתו, אלא היאור פלט אותם למדבר, והיה הקב"ה מביא סלע בפי כל אחד וסלע מצדו. הסלע שבפיו היה מיניקתו דבש, והסלע שבצדו מסיכתו שמן, כילדת שמסיכה את בנה, שנאמר: "ויניקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור". וכשבאו ישראל למדבר, הכירוהו וקלסוהו לקדוש ברוך הוא, שנאמר: "זה אלי ואנוהו". באותה שעה ברא להם הקב"ה בריה חדשה לאמר 'אלה בראתי העולם', כזה ברא הקדוש ברוך הוא ביום הראשון ארץ מתוך המים, אף הוא קרע להם הים וברא להם ארץ חדשה מן הים. ביום שני ברא רקיע, אף כאן פרש עליהם ענני כבוד. בשלישי ברא דשאים שנאמר: "עשב מזריע זרע" זו היא החיטה, אף כאן: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". ברביעי היו מאורות, אף כאן נתן להם שני עמודי אש אחד מהלך לפנייהם ואחד עומד על המשכן. בחמישי ברא עופות, אף כאן נתן להם שליו. בששי דיבר עם אדם בגן עדן, אף כאן דבר עם בני אברהם בהר סיני. בשביעי שבת כתב וינפש. (ע"פ מדרש מה רבו (פיסקתא חדתא) (לפסח)

מילה בהגדה

**הוא יישוב ולבנוי גם,
אך לא קרוי 'נעם',
בשמים נגלה זוהר,
הבזק מבעד לצוהר.**

המונח המבוקש הינו מילה בת 3 אותיות המופיעה בהגדה, אשר כל שורה בחידה רומזת להקשר שונה שלה. (יתכן כתיב מלא-חסר וחילופי אותיות בעלי הגייה דומה) התשובה תתפרסם אי"ה בגליון הבא

ושפני טמוני חול

על איזה לחם מברמים המוציא ועל המחיה?

***

"כנגד ארבעה בנים"

כל עני הוא בבחינת ארבעת הבנים שכנגדם דיברה תורה: חכם, שכתוב: "לא לחכמים לחם". רשע, שכתוב: "לוח רשע ולא ישלם". תם, שכתוב: "כי תם הכסף", ושאינו יודע לשאול - אכן אין לו עוד ממי לשאול וללוות כספים... (ר' דוד מטאלנא) ***

"הלילה הזה כלו מצה"

בשו"ת הרדב"ז מסיק שהסיבה שחמץ בפסח אסור במשהו הוא עפ"י סוד ורמז ולא עפ"י הנגלה - הפשט. והרמז הוא שחמץ מרמז על יצה"ר ולפיכך הוא אסור במשהו. בדרך כלל אנו לומדים את התורה ע"פ הפרד"ס: פשט רמז דרש סוד. אך האות פ' (פשט) חסרה מאותיות פרד"ס לגבי איסור חמץ ונשארות האותיות 'רדס' בלבד שהם אותיות 'סדר' ולכן נקרא ליל פסח ליל הסדר.

שעשועי דאורייתא

'כמה שנאמר: "הנה יד ד' הויה במקנך אשר בשדה, בסוסיים, בחמרים, בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבד מאד" על אלו דברים נוספים בתורה כתוב שהיו כבדים?'

***

מצאו נא בהגדה:

- מהו המספר הגבוה ביותר המוזכר בהגדה?
- אלו עשרים וארבע קושיות יש בהגדה? (לפחות!)
- מצאו בהגדה שמות של שתי שכונות בירושלים.
- מצאו בהגדה 16 אותיות שכל אחת מהן מופיעה פעמיים ברציפות במילה אחת.
- שלוש מקומות שמופיע המן.
- חמישה דורות המוזכרים בשמותיהם במקומות שונים.

שמיאות מי יבין

לפניכם משפט מן ההגדה שנפל בו שיבוש, התשכילו להבין מהו?

- "כן עשה הלל הזקן בזמן שבית המקדש היה קיים: היה כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד, לקיים מה שנאמר: ומצות על מררים יאכלהו" (3 שגיאות!)
- "אלו קרע לנו את הים ולא שקע צרנו בתוכו דיינו"

תשובות

ושפני טמוני חול - תשובה לגיליון קודם: המשותף בין ט' באב, שבת חוה"מ"ס, שבת ר"ח, ושבת הגדול? - בכולם כופלים פסוק בסוף הקריאה. (במגילת איכה, במגילת קהלת, בהפטרת שבת ר"ח ובהפטרת שבת הגדול) **חידון א' ת'** - אלעזר, בן זומא, גרים, דבר, הברית, ויענונו, זוזי, חכם, טרפון, ירקות, כנען, ליבון, מרור, נבונים, סיפק, עזריה, פסח, צפרדע, קדש, רכוש, שונרא, תם. **חידון א' ת' הפוך** - נורא, ערוב, המנהג, חד, ביצה חגיגה, שלנו, רו, פתח, שוחט, והבאתי, כורך, שמאל, חכם, שחין, כרפס, רשע, שרף, ורחץ יחץ, ותיק צדיק, שאור, עד"ש, חרוסת וחזרת. **שעשועי דאורייתא** - הרעב בימי אברהם, עושרו של אברהם, חטאת אנשי סדום, שבע שנות הרעב (מספר פעמים), עיני ישראל מזוקן, מחנה הלויית יעקב, מספר ואבל כבדים על יעקב, משה היה כבד פה וכבד לשון, השיעבוד על עמ"י, לב פרעה (מספר פעמים), הערוב, הדבר, הברד, הארבה, מקנה ישראל בצאתם ממצרים, ידי משה במלחמת עמלק, הענן על הר סיני, משה אמר שכבד ממנו משא העם, אדום יצא להילחם בעם כבד. 1. "על אחת מאלף אלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות". 2. מה נשתנה (4), שאלות ב'בצאת ישראל' (4), מה אשיב, אחד מי יודע (13), "על שום מה" (3), שאלות ארבעת הבנים (3), מגין שכל מכה ומכה (3) ויש עוד. 3. "בית ישראל", "רוממה". 4. בבני, אגגי, בנדד, הקהה, אווי, יית, כוכבי, הכלל, ממונם, נתנני, מתבססת, לנופף, נצצים, וימררו, ושישים, ונתתי. 5. שנאה נטר אגגי וכתב ספרים בלילה, ראש מבית רשע מחצת בעץ חמשים בפסח, אלו האכילנו את המן. 6. נחור (הכוונה לאחי אברהם, אך כך גם היה קרוי אביו של תרח), תרח, אברהם, יצחק, יעקב, יהודה (וכן דן, יוסף ואשר). **ואלה שמות** - קראו לו מלול, ולאשתו אלפרעונית ובני ישראל כינו אותו מרור. (ספר הישר) **מילה בפרשה צו** - בער. "אדם החכם כבהמה" - אדם ללא דעת קרוי 'בער' ואף בהמה קרויה כן, "כילה חמתו בדממה" - כילה=ביער, "בתוך היישוב שרף העץ" - בתוך היישוב=בעיר וגם העץ בער באש, "של אבות המלך והיועץ" - מלך אדום: בלע בן בעור, והיועץ הוא בלעם בן בעור. **שמונות בהגדה** - 1. ונתן לנו את השבת. 2. נורה - ואתא נורא. 3. מסימני הסדר - ברך. 4. יכול מראש חודש. 5. מסימני הסדר - צפון. 6. לחמניה = "הא לחמא עניא", וגם חמץ שמוזכר בהגדה מספר פעמים. 7. חלמיש הצור אגם מים. 8. אחד עשר כוכביא. 9. כר+פס. 10. וידינו פרושות כנשרי שמים. 11. כורך ספרים - כורך. 12. מכת ארבה, "וארבה את זרעו". 13. דלתיו דפקת כחם היום, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. 14. האי מלטה - "אנא ד' מלטה". 15. חייב אדם לראות את עצמו. **שמונות בהפטר** - 1. "ויריחו סוגרת ומסוגרת אין יוצא ואין בא" (ו,א). 2. "גלגל" (ה,ט). 3. "עשה לך חרבות" (ה,ב) "וחרבו שלופה בידו" (ה,יג). 4. "זבת חלב ודבש" (ה,ו). **שאלה לשלחן השבת כי תשא** - שאלנו: מדוע באמת בחרה התורה להתבטא בצורה 'לא תבשל גדי בחלב אמו' העלולה להטעות, ולא כתבה במפורש: 'לא תבשל בשר בחלב'? כמה מעיקרי התשובות שהתקבלו במערכת: 1. דרך העיזים להמליט תאומים בכל פעם, והיה מנהג אכזרי לאומות העולם, לשחוט את אחד הגדיים הרכים ולבשלו בעודף החלב שנשאר לאימו. ולכן התורה כותבת גדי שהרי היה מנהג שכזה ודיבר הכתוב בהווה. (רשב"ם, וכע"ז באבן עזרא). 2. דרך התורה תמיד להביא דוגמאות (כגון "כי יגח שור", "ואת בת היענה" וכד'). 3. כדי שלא יאמרו שהמלאכים בבית אברהם שאכלו שור בחלב עברו על איסור תורה מפורש, אלא רק במתן תורה הכתוב פורש למשה שהכוונה לכל הבהמות. 4. מכיון שהגדי הוא הטוב שבבהמות (גדי בגימטריא 'טוב') התורה כותבת שאסור לבשלו בחלב עזים שהוא מובחר, וק"ו על שאר הבשרים.

ניתן להשיג את העלון:

במייל: ע"י שליחת מייל בקשה אל: temunabaparashah@gmail.com - מלמדים, תלמודי תורה ובתי ספר - נא ציינו זאת.
 ב: 'לדעת', 'אידישער וינקל' (באידיש) ו'דרשו'.
 בירושלים: בחנות 'פיצוחי בית ישראל' רח' בית ישראל 1, ובמערכת.

העלון מגיע מדי שבוע לעשרות אלפי משפחות וילדים, המשתמשים בו ללימוד משותף סביב שולחן השבת.

מעוניינים להקדיש את העלון לכל מטרה? צרו קשר עם המערכת, או טלפנו: 052-766-5775

זהו חידון משעשע מתמונות הרומזות על פסוקים ומושגים מההגדה.
(תוכלו למצוא תשובות במדור 'תשובות')

אדגיש, כי אין הכוונה להמחיש את המושגים כלל, אלא רק בדרך רמז וכפל לשון. (מומלץ לציין זאת לילדים)
temunabaparashah@gmail.com
אשמח לקבל רעיונות, חידוקים והערות: כמז"כ להצטרפות לרשימת התפוצה ולהקדשות ניתן לשלוח בקשה למייל הנ"ל.

טמונות בהגדה

מקרא רמת קושי: רגיל קשה

'מחשבה טובה'

התשובה לטמונה זו תתפרסם בע"ה בגיליון הבא

תשובה לגיליון הקודם
צב ממחר - "אין צו אלא לשון זירוד"
(רש"י ו,ב)

הפטרת יו"ט ראשון של פסח "בעת ההיא" (יהושע ה' ב' - ו' א', ו' כז')

טמונות בהפטרה

